נימא ליה הב לי ההוא חמרא ואנא מייתינא ספינתא אמר רב פפא לא משכחת לה אלא בספינה זו ויין זה אבל בספינה סתם ויין סתם חולקין ת"ר השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך נותן לו שכרו של חצי הדרך ואין לו עליו אלא תרעומת היכי דמי אילימא דקא משכח לאגורה אמאי אית ליה תרעומת ואי דלא קא משכח לאגורה כוליה אגרה בעי שלומי לעולם דקא משכח לאגורה אלא אמאי אית ליה תרעומת משום רפסתא דספינתא אי הכי טענתא מעלייתא הוא וממונא אית ליה גביה אלא מאי פרקה דפרקה לטועניה בגויה אלא מאי תרעומת משום שינוי דעתא אי נמי לאשלא יתירא תנו רבנן השוכר את החמור לרכוב עליה שוכר מניח עליה כסותו ולגנותו ומזונות של אותה הדרך מכאן ואילך חמר מעכב עליו חמר מניח עליו שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום מכאן ואילך שוכר מעכב עליו היכי דמי אי דשכיח למזבן חמר נמי ליעכב ואי דלא שכיח למזבן שוכר נמי לא ליעכב אמר רב פפא לא צריכא דשכיח למטרח ולמזבן מאוונא לאוונא חמר דרכיה למטרח ולמזבן שוכר לאו דרכיה למטרח ולמזבן ת"ר השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה אשה רוכב עליה איש ואשה בין גדולה ובין קטנה אפילו מעוברת ואפילו מניקה השתא מניקה אמרת מעוברת מיבעיא אמר רב פפא מעוברת והיא מניקה קאמר אמר אביי שמע מינה ביניתא אכרסה תקלה למאי נפקא מינה למקח וממכר:

מתני'

נימא ליה הב לי ההוא חמרא. גופיה ואנא מייתינא ספינתא אחריתי. הואיל והספן יש בידו להשלים תנאו וזה מעכב ישלם כל השכר: **לא משכחת.** להא דר' נתן: **אלא ביין זה וספינה זו.** ולא ביד זה וזה להשלים הלכך יד תובע על התחתונה דאמר ליה האיך אנא לא מעכבנא מכי מייתית דידך: **חולקין.** אם קבל יחזיר החצי ואם לא נתן יתן החצי שהרי ביד שניהם להשלים ואם יעכב הנתבע מליתן החצי יעשה תנאו: **השוכר את הספינה ופרקה לה בחצי הדרך.** קא סלקא דעתיה שכרה עד מקום פלוני בכך וכך וכשהגיע לחצי הדרך פרקה והוציא חבילותיו ממנה: **ואין לו.** לבעל הספינה עליו אלא תרעומת: **לאגורה.** להשכירה לאחרים: **רפסתא דספינה.** ריעוע הספינה שמתרועעת בהוצאת חבילות והכנסת חבילות: **דפרקה לטועניה בגוה.** בחצי הדרך הוסיף לתת בה חבילות שהיו לו לשם והוא התנה מתחילה לכך ליתן בתוכה כאשר ירצה והשכר לפי חשבון המשואות והדרך הלכך נותן לו שכר תוספת המשאוי של חצי הדרך: **משום שינוי דעתא.** הייתי סבור ללכת מהר ולחזור מהר: **לאשלא יתירא.** צריך אני לקנות חבלים ביוקר כאן שכשהספינה מכבדת צריך להפליגה אל אמצעית הנהר למקום מים עמוקים שלא תהא גוששת וצריך חבלים ארוכים ואתה לא הודעתני שאכניס חבלים הצריכים לה: **חמר נמי ליעכב.** השוכר שלא יניח עליה אלא מזונות של יום אחד: **מאוונא לאוונא.** ממלון דלילה למלון דלילה: **למטרח.** לחזור ולשאול בעיר מי מוכר מזונות: **ואשה בין גדולה ובין קטנה.** פסק לרכוב עליה אשה מרכיב עליה כל אשה שירצה בין שהיא גדולה ובין שהיא קטנה: **השתא מניקה.** שהיא שני גופים והוולד כבד אמרת תרכב עם וולדה: **מעוברת.** דחד גופא הוא מיבעיא: **ש"מ.** מדקתני אפילו מעוברת למשמע שהמעוברת כבידה מן הריקנית: **הא ביניתא.** דג הנמכר בשוק במשקל: **אכרסה תקלה.** לפי כריסה כובדה אם כריסה גדול משקלה יותר: **למקח וממכר.** אם ראית דג שכריסו גדול לא תקנהו במשקל אלא אם כן יוציא את מעיו:

מתני'

אי אתה מוצא אלא ביין זה וספינה זו. דהמוחזק יאמר לחבירו לית לך גבאי ולא מידי דקיים תנאך וא"ת דמ"מ אם נתן כל השכירות אמאי לא יטול השוכר שכר דחצי הדרך שלא הלך וכי בשביל שמשכיר מוחזק ירויח ועוד דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף ולמה יפסיד השוכר שכר חצי הדרך שלא הלך וי"ל כיון שנתן לו שכרו נתרצה שיהא שלו לאלתר אע"ג דאינה משתלמת אלא לבסוף לדעת כן נותנו שיהא שלו לאלתר אם לא ישאר בו וריב"ם פי' הא דפריך בספינה סתם ויין זה אם לא נתן אמאי לא יתן לא פריך אלא אמאי לא יתן שכר חצי הדרך שכבר הלך אבל שכר חצי הדרך שלא הלך פשיטא שלא יתן כיון שהוא אנוס מ"מ אהא דקתני אם נתן לא יטול דמשמע דלא יטול כלל אפילו שכר חצי הדרך שלא הלך לא קשה ליה דכיון שהוא מוחזק ומזומן לקיים תנאו ניחא ליה שלא יחזיר כלל ומשני ביין זה וספינה זו דמאן דתפיס לא מפקינן מיניה דהמוחזק יאמר לחבירו כיון שאינך יכול לקיים תנאך מזלך גרם המוציא מחבירו עליו הראיה: אבל ספינה סתם ויין סתם חולקין בהא מספקא ליה לריב"ם אם חולקין שכר חצי הדרך שהלך דוקא ונותן רביעית או חולקין כל השכירות ויתן שכר הדרך כיון שכבר הלך ועדיין מזומן לקיים תנאו: **כוליה** אגרא בעי למיתב ליה. לאו דוקא כוליה אלא כלומר כפועל בטל:

דפרקיה לטועניה בגויה. פי' בקונטרס שהוסיף המשא בחצי הדרך וקשה דהוה ליה למימר פריק לה כיון שממקום אחר היה פורק לספינה ועוד דקאמר ושינוי דעתא מה מפסיד דכל שכן טוב לו שמרויח יותר ור"ח פירש דפרקיה לטועניה שמוכר סחורה שבספינה לאחר היינו שינוי דעת כי שמא זה אדם הקונה הוא אדם קשה א"נ לאשלא יתירא שצריך חבלים להוציא כלים של ראשונים ולהכנים של אחרונים וא"ת ואמאי מוקי לה הכי לימא לעולם דשכיח לאוגורי וכ"ת מאי תרעומת איכא משום שינוי דעתא וי"ל כיון דמסיק טעמא דרפסא דספינה תו לא מצי למימר הכי דטענתא מעלייתא הוא וריב"ם פי' דהכי קאמר לעולם דשכיח לאוגורי וליכא רפסא דספינה דאיירי דפרקיה לטועניה בגויה כלומר שהתיר חבילה בתוך הספינה והוציא על יד על יד וכן אחרון שהכניס סחורה במעט מעט דלא רפסה ספינה ותרעומת הוי משום שינוי דעת שלא הורגל עם זה האחר ולא ידע להתנהג לפי דעתו אי נמי לאשלא יתירא שאם ירבה זה במשא יצטרך לקנות כאן ביוקר חבלים חזקים כי אם היה יודע בביתו היה קונה שם בדמים מועטים וליכא אלא תרעומת דלאו טענה מעלייתא היא שכנגד זה מרויח שנוטל שכר יותר מחבילה מחמת גודלה: **כסותו.** ר"ח גרים כסתו כסת שמניח מראשותיו דכסת הוא הקטן וכר הוא הגדול כדתנן במסכת [כלים] (פכ"ח מ"ה) כר שעשאו סדין וכסת שעשאה מטפחת ד'): **מאוונא** לאוונא. נקט הכי משום דלאי שכיח למטרח ולמזבן אפילו בחצי היום אם כן למה מניח חמר מזונות של כל היום ומעיקרא דקאמר אי דשכיח למזבן חמר נמי ליעכב ה"מ למימר שוכר נמי ליעכב לחמר להניח מזונו כלל של אותו היום כיון דשכיח בכל מקום למזבן מדלא קאמר אי דשכיח מאוונא לאוונא אלא לא חש להאריך כל כך: **אשה** בין גדולה ובין קטנה. בא"ש לא רצה לשנות בין קטן בין גדול משום דגברי שכיח שהם גדולים ופשיטא דאדעתא דגדול נמי אגריה ניהליה: **השתא** מניקה אמרת דרכבה מעוברת מבעיא. כן גרסת הספרים ואין נראה לר"ת דאין זה פירכא דזו ואף זו קתני ועוד דאין מתיישב שפיר לפי גרסא זו הא דקאמר ש"מ ביניתא אגב כרסה תקלה וע"כ נראה לו כגירס' שמלא השתא מעוברת אמרת אין מניקה מבעיא דאשה מעוברת כבידה יותר ממניקה עם בנה לפי שהחי נושא את עצמו ומיקל אבל כשהוא במעי אמו מכביד ואבריה כבידים עליה וגם מליאה דם והשתא א"ש הא דקאמר שמע מינה ביניתא אגב כרסה תקלה שאם היה תולה בה לא יכבד כ"כ כין הכל ויש ליישב גירסת הספרים ומכל מקום פריך שפיר דלא שייך כה"ג למתני זו ואף זו כיון דאיתיה בכלל מאי דקאמר בסוף כמו גבי מפנין ארבע וחמש קופות (שבת ד' קכו:) דפריך חמש מפנין ארבע מיבעיא ומשני ארבע וחמש כדאמרי אינשי אבל אי לאו הכי אמרי אינשי לא שייך לשנויי דזו ואף זו קתני כיון דארבע בכלל חמש אלא שמוסיף והכא נמי מעוברת שהוא גוף אחד בכלל מניקה שהם שני גופים וקאמר ש"מ ביניתא אגב כריסה תקלה פי' מדקתני ברישא בין גדולה ובין קטנה ובכלל זה נמי יש במשמע בין גסה ובין דקה ולמאי איצטריך למתני ואפילו מעוברת דהיינו נמי גסה דגוף אחד הוא אפילו למ"ד עובר לאו ירך אמו הוא לענין לשון בני אדם במשא ובמתן חשובים הם גוף אחד אלא ודאי שמע מינה דגסה מחמת עיבור כבידה יותר מגסה מחמת עלמה כי העובר מכביד:

היכא

עין משפט
נר מצוה

נא א מיי' פ"ה מהל' שכירו' הלכה ג סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שי"ד סעיף ג:
נב ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
נג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:
נד ד ה ו ז מיי' שם הלכה ד ועי' בהשגו' ובמ"מ טוש"ע שם סעיף ו:
נה ח ט י כ מיי' שם פ"ד הלכה ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שח סעיף ג:
נו ל מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף א:
נז מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:

מסורת הש"ס

א) פ"ה רפסא כלא מר"ו וכן בערוך, ב) ע"ז סה. ע"ש, ג) מכאן הוא דיבור חדש. מהר"מ, ד) [עי' תוס' ע"ז סה. ד"ה ה"ג ר"ת וכו' האריכו יותר], ה) [ועי"ע תוס' שבת ס: ד"ה השתא],

◆

מוסף רש"י

ומזונות של אותה הדרך. אפילו הוא מהלך ג' ימים (ע"ז סה.). היכי דמי. דשוכר מניח עליה מזונות כל הדרך וחמר אינו מניח אלא יום אחד (שם:). אי דשכיח למזבן. בדרך הליכתן מילתין מזונות ליקח כל שעה (שם:). מאוונא לאוונא. ממסע למסע מהלך יום אחד כמו נטל ועבר אלתא אוונין דסמריא (ע"ז שם).